

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІДХОДІВ ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

**ПИСАРЕНКО С.В., к.с.-г.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія**

У даній статті проводиться економічний аналіз використання дефектату, як відходу цукрових заводів при використанні його у системі регулювання поживного режиму посівів цукрових буряків та кукурудзи. Приведені дані супроводжуються чіткими поясненнями та обґрунтованими висновками.

Efficiency of offcuts of sugar beet at the use in agriculture. In this article an author conducts the detailed economic analysis of the use of defekata, as offcuts of sugar-houses, at the use of him in the system of adjusting of the nourishing mode of sowing of sugar beet and corn. The pointed information is accompanied clear explanations and argued decisions

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку України зумовлений важким переходом до ринкових відносин і характеризується реорганізацією сільськогосподарських підприємств, яка повинна забезпечити підвищення ефективності всіх галузей, раціональне використання трудових ресурсів, виробничих фондів, зниження «вартості продукції та підвищення продуктивності праці. Внесення добрив одним із найдієвіших ресурсних засобів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, на яку впливають як ефект від їх тасування, так і витрати на їх придбання та внесення.

У сучасних умовах питання екології, охорони навколишнього середовища нерозривно пов'язані з економічними проблемами. Як відомо, за останні 15 років катастрофічно знизилася внесення мінеральних й органічних ДОБРИВ, як наслідок цього — різке падіння врожайності сільськогосподарських культур і зниження родючості ґрантів. Це пов'язано, у першу чергу, з високою вартістю добрив та паливно-мастильних матеріалів, диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію та з багатьма іншими економічними й господарськими проблемами [1].

У цих умовах є важлива не тільки екологічна, а й економічна оцінка застосування відходів цукрового та консервного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для визначення собівартості продукції використовували типові технологічні карти з вирощування кукурудзи на зерно та цукрового буряка. У зв'язку із тим, що відходи найдоцільніше вносити на прилеглих територіях на відстані не більше 10 км, витрати на внесення будуть розраховуватись виходячи із вартості паливно-мастильних матеріалів, які були затрачені на перевезення та внесення даних відходів і витрат на оплату праці робітників, займаються їх доставкою та внесенням.

Економічна оцінка застосування дефекату дозволяє об'єктивно визначити оптимальні норми використання при вирощуванні різних сільськогосподарських культур.

Оцінювалась економічна ефективність застосування відходів цукрового виробництва при вирощуванні кукурудзи на зерно та цукрових буряків [2]. Ефективність застосовуваних нами прийомів характеризується такою схемою показників: ростом урожайності й розміром додаткової продукції (збільшенням урожаю) у натуральному й вартісному вираженні; - зниженням собівартості виробництва сільськогосподарської продукції й економією витрат; додатковим чистим доходом; рентабельністю й окупністю додаткових вкладень у виробництво сільськогосподарської продукції.

Цілі статті. Виходячи зі своїх фінансових можливостей, на підставі росту урожайності й розміру додаткової продукції в натуральному й вартісному вираженні розрахованих на 1 га й на 1 грн витрат, пов'язаних із застосуванням дефекату, зниження собівартості й економії виробничих витрат, чистого доходу в розрахунку на 1 га й на 1 грн витрат, окупності витрат і рентабельності виробництва товаровиробники можуть визначатися з обсягами й масштабами застосування відходів цукрового виробництва та доцільністю вкладень у них при утилізації відходів, шляхом внесення під сільськогосподарські культури. Показники економічної ефективності використання різних доз відходів цукрового виробництва здійснювали шляхом співставлення вартості додаткової продукції із витратами на внесення дефекату (в цінах і тарифах кінця 2008 р.).

Виклад основного матеріалу. При розрахунках витрат на виробництво в контрольному варіанті використовувались фактичні

облікові дані підприємств за елементами витрат: на оплату праці, насіння, нафтопродукти, електроенергію, ремонтні матеріали, амортизацію основних засобів, інші витрати та організацію управління.

При використанні відходів цукрового виробництва під цукровий буряк прибуток з 1 га збільшився на варіантах із внесенням дефекату.

Найбільший прибуток було отримано при внесенні 30 т/га дефекату - 559,7 грн. з гектару, при цьому рівень рентабельності склав 105,6 %. Враховуючи витрати на внесення дефекату рівень рентабельності на інших варіантах був децю нижчий і склав при внесенні 90 га дефекату 47,5%.

Інші варіанти взагалі були збитковими (табл. 1).

Таблиця 1

Економічна ефективність використання відходів цукрового виробництва у посівах цукрового буряка

Варіанти	Показники				
	Прибавка урожайності, ц/га	Вартість додаткової продукції, грн	Витрати на внесення дефекату і збирання	Прибуток з 1 га, грн.	Рівень рентабельності, %
Контроль	-	-	-	-	-
Дефекат 30 т/га	64,1	1089	530	559	105,6
Дефекат 60 т/га	92	1564	1060	504	47,5
Дефекат 90 т/га	91,2	1550	1590	-	-

Щодо кукурудзи на зерно, ситуація подібна до цукрового буряка. При використанні дефекату прибуток з 1 га посіву найбільшим був на варіанті, де вносили 60 та 90 т/га дефекату і складав 110 та 550 грн. (табл. 2).

Таблиця 2

Економічна ефективність використання відходів цукрової та консервного виробництв у посівах кукурудзи на зерно

Варіанти	Показники				
	Прибавка урожайності, ц/га	Вартість додаткової продукції, грн.	Витрати на внесення дефекату і збирання продукції, грн.	Прибуток з 1 га, грн.	Рівень рентабельності, %
1	2	3	4	5	6
Контроль	-	-	-	-	-
Дефекат 30 т/га	9,3	930	530	400	75,5
Дефекат 60 т/га	21,7	2170	1060	1110	104
Дефекат 90 т/га	21,4	2140	1590	550	34,6

Висновки. Таким чином, економічно доцільною нормою внесення дефекату є 30 та 60 т/га. При цьому чистий прибуток склав відповідно 559 та 504 грн./га при вирощуванні цукрових буряків та 400 і 1110 грн./га при вирощуванні кукурудзи на зерно.

Література:

1. Городній М.М. Ведення землеробства на біологічно-екологічних принципах з альтернативними шляхами вирішення // Науковий вісник НАУ. – Київ. – 1998. – №5. – С. 274-285.
2. Писаренко П.В. Економіко-енергетичні аспекти використання оптимізованої системи удобрення в агроценозах гібридів кукурудзи різних груп стиглості в умовах Степу України // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2007. – № 4. – С. 41-55.